

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:
студент 4 курсу групи 411
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Горланов Євгеній Валерійович _____
Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту, проф.
Нікіфоров Петро Опанасович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № 11 від 29 травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Горланов Є. В. Діяльність банківських установ на валютному ринку України. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти та практику діяльності банків на валютному ринку України. Розкрито суть та структуру валютного ринку, аналіз валютних операцій та нормативно-правового регулювання діяльності банків. Вивчено діяльність АТ КБ «ПриватБанк» на валютному ринку: загальну характеристику, структуру валютних операцій та управління валютними ризиками. Окреслено завдання та перспективи розвитку банківського сектору на валютному ринку, шляхи вдосконалення їхньої діяльності та модель мінімізації валютних ризиків на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Ключові слова: валютний ринок, валютні операції, банківські установи, АТ КБ «ПриватБанк», валютні ризики.

SUMMARY

Yevhenii Horlanov. Banking Institutions Activity on the Foreign Exchange Market of Ukraine. Manuscript. Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, banking and insurance". Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The bachelor's thesis examines the theoretical aspects and practical activities of banks on the foreign exchange market of Ukraine. It elucidates the essence and structure of the foreign exchange market, analyzes currency operations, and explores the regulatory framework governing banking activities. The study investigates the performance of PJSC CB "PrivatBank" on the foreign exchange market, providing an overview, analyzing the structure of currency operations, and addressing the management of currency risks. The thesis outlines the objectives and prospects for the development of the banking sector in the foreign exchange market, suggests ways to improve their activities, and proposes a model for minimizing currency risks using PJSC CB "PrivatBank" as a case study.

Keywords: currency market, currency operations, banking institutions, JSC CB "PrivatBank", currency risks.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ Є. В. Горланов

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ НА НЬОМУ	6
1.1. Суть і структура валютного ринку України	6
1.2. Валютні операції банків України: теоретичні підходи.....	10
1.3. Нормативно-правове регулювання діяльності банківських установ на валютному ринку України	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	17
2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк»	17
2.2. Аналіз структури валютних операцій АТ КБ «ПриватБанк».....	27
2.3. Управління валютними ризиками в АТ КБ «ПриватБанк»	32
РОЗДІЛ 3. ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	37
3.1. Шляхи вдосконалення організації операцій вітчизняних комерційних банків на валютному ринку.....	37
3.2 Стратегії управління валютними ризиками в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та модель їх мінімізації.....	43
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Турбулентне ринкове середовище, спричинене міжнародною інтеграцією та фінансовою конкуренцією, розвиток інформаційного суспільства та швидкі зміни у функціонуванні сучасних комерційних банків у контексті споживчих тенденцій та вподобань щодо банківських продуктів вимагають від банків та фінансових установ розширення способів та форм надання послуг за межами країни. У детальному вивченні банківської діяльності в зарубіжних країнах зацікавлені всі суб'єкти банківської системи, які так чи інакше пов'язані з економікою чи бізнесом – експортери, інвестори та позичальники на зовнішніх ринках, міжнародні фінансово-промислові групи з українським капіталом, окремі учасники та фізичні особи з-за кордону.

Таким чином, важливість дослідження, впливу введення нового закону про валюту та вдосконалення реалізації банківських операцій з іноземною валютою у сфері зовнішньоекономічної діяльності не підлягає сумніву.

Вагомий внесок у розробку питань стимулювання зовнішньоекономічної діяльності зробили І. Балабанов, І. Бураковський, В. Вергун, А. Кредісов, Л. Красавіна, Д. Лук'яненко, В. Новицький, Ю. Осіпов, В. Сіденко. Питання діяльності банків на закордонних ринках висвітлені у працях О. Білоруса, А. Гальчинського, О. Кириченка, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, А. Мороза, В. Новицького, Є. Панченка, Ю. Пахомова, О. Пивоварського, Д. Полозенка, А. Філіпченка, О. Шарова, В. Ющенко та багатьох інших.

Метою кваліфікаційної роботи є всебічний аналіз валютного ринку України, моніторингові спостереження для отримання об'єктивної інформації про валютні ризики комерційного банку, їх оцінка та мінімізація.

Для виконання поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- визначити сутність та структуру валютного ринку України;
- виокремити теоретичні підходи до аналізу валютних операцій банків України;
- здійснити огляд нормативно-правового регулювання діяльності банківських установ на валютному ринку України;
- розглянути загальну характеристику АТ КБ «ПриватБанк»;
- здійснити аналіз структури валютних операцій АТ КБ «ПриватБанк»;
- відслідкувати дотримання регулятивних вимог Національного Банку України у сфері валютних операцій;
- визначити шляхи вдосконалення організації валютної діяльності вітчизняних комерційних банків;
- визначити способи та інструменти мінімізації валютних ризиків в АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Об’єктом дослідження виступає сфера валютної діяльності комерційних банків в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади застосування важелів та інструментів валютної діяльності комерційного банку та мінімізації при цьому його ризиків.

Методи дослідження: загальнонаукові методи пізнання: аналізу і синтезу – для деталізації предмету дослідження та вивчення функціональних і структурних складових валютних операцій банків; логічного узагальнення – для обґрунтування нових підходів до визначення сутності валютних операцій; графічний та побудови аналітичних таблиць – для наочного зображення результатів дослідження; експертної оцінки та моделювання – для обґрунтування розміру окремих планових показників валютного ринку.

Інформаційну базу роботи складають законодавчі акти України, нормативно-правові акти НБУ, навчальна та наукова література у вигляді монографій та статей у періодичних наукових виданнях, а також статистична інформація Держстату України, монетарна статистика НБУ, Міністерства фінансів і комерційних банків України.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ НА НЬОМУ

1.1. Суть і структура валютного ринку України

Валютний ринок – це складне економічне поняття. Можна розглядати два визначення. По-перше – його поняття як економічної категорії, тобто валютний ринок – це система, в першу чергу, економічних та організаційних відносин між покупцями, продавцями та державою, пов’язаних з операціями купівлі-продажу валюти, цінних паперів та іноземних та платіжних документів. По-друге, як інституціональний механізм, валютний ринок опосередковує відносини з купівлі-продажу валюти між банками, валютними біржами, брокерами та іншими фінансовими інститутами, які, в свою чергу, забезпечують існування валютних ринкових механізмів [14].

Порівняльні трактування поняття валютного ринку дані різними авторами представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття валютного ринку (складено на підставі [4; 34; 1;
21; 37])

Автор	Поняття
Бідник Н.Б.	Валютний ринок - це система економічних відносин, що виникають при здійсненні операцій із купівлі-продажу іноземної валюти за курсом, що формується на основі попиту і пропозиції та контролю[4]
К. Лука	Валютний ринок - це механізм оцінки іноземної валюти в одиницях іншої валюти[34]
М.Д. Арчер	Валютний ринок - це найбільш великий в світі сегмент фінансового, де здійснюється в один час купівля-продаж валюти [1]
Ю.А. Іванов	Валютний ринок - це ринок взаємного валютного обміну між банками [21]
З.В. Михайлів, З.П. Гаталяк	Валютний ринок - це офіційний фінансовий центр, де зосереджені купівля-продаж валют і цінних паперів у валюті на основі попиту та пропозиції на них[37]

Проаналізувавши трактовку поняття «валютний ринок» надане різними авторами, вважаємо за доцільне розглядати валютний ринок, як систему руху фінансових ресурсів, грошових потоків, відображених у взаємному укладанні угод з обміну іноземною валютою між учасниками ринку, з огляду на поточний курс.

Таким чином, із вищенаведених визначень можна зробити висновок, що валютний ринок є складною економічною категорією, яка має численні характеристики і значно впливає на розвиток країни.

Важливо відзначити, що першим валютним ринком був ринок золота, де цей метал продавався за ціною, встановленою міжнародним договором [18].

У сучасному світі валютні ринки сформувалися приблизно в ХІХ столітті. Їх розвиток був спричинений наступними передумовами:

- розвиток міжнародних економічних зв'язків;
- створення світової валютної системи з чіткими обов'язками щодо національних валют;
- зростання популярності кредитних механізмів для міжнародних розрахунків;
- централізація та зміцнення банківського капіталу;
- покращення взаємодії між банками світу;
- розвиток засобів зв'язку, що зменшили кредитні та валютні ризики.

Валютний ринок має всі характеристики звичайного ринку: попит і пропозицію, об'єкти і суб'єкти, зв'язок і інфраструктуру. На ньому проводяться різноманітні операції, пов'язані з переміщенням капіталу, туризмом, зовнішньоторговельними розрахунками, які потребують використання іноземної валюти. На валютному ринку здійснюються операції з купівлі та продажу іноземної валюти за національну і навпаки. Варто також зазначити, що предметом купівлі та продажу є іноземна валюта інших держав, а також національні та іноземні цінні папери, колективні валюти тощо [20].

Суб'єктами ринку є юридичні та фізичні особи, серед яких брокерські компанії, валютні біржі, промислові корпорації, фінансові установи, які створюють взаємовідносини між усіма учасниками ринку. Головною метою функціонування цих валютних інститутів є обмін валют та отримання прибутку. [24].

Основні функції валютного ринку включають:

- сприяння реалізації національної валютної політики;
- підтримка розвитку зовнішньої торгівлі;
- встановлення валютного курсу;
- забезпечення умов для своєчасного виконання міжнародних платежів;
- створення попиту та пропозиції на іноземні валюти;
- трансформація валютних резервів.

Суб'єктів валютного ринку можна розділити на чотири групи:

- державні організації, серед яких центральні банки та казначейства окремих країн займають провідне місце;
- фізичні та юридичні особи, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю;
- комерційні банки, що забезпечують валютне обслуговування;
- валютні відділи товарних та фондових бірж.

Всі суб'єкти валютного ринку взаємодіють між собою через засоби комунікації, що значно спрощує здійснення та отримання валютних переказів від імпортера до експортера в будь-якому куточку світу. Валютні ринки розташовані в великих банківських та валютно-біржових центрах, де поряд з міжбанківською торгівлею діють спеціальні валютні біржі. Курс, який формується на цих біржах, називається офіційним валютним курсом, і він є ціною на ринку [28].

Загальновідомо, що валютні ринки відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності країн та розвитку суспільства. Світова фінансова криза призвела до посиленого втручання держав в управління валютними ринками, оскільки процеси глобалізації збільшили вплив валютно-

фінансових інститутів на економіку країн. Прикладом цього є спекулятивні операції на ринках капіталу і валютних ринках.

Валютний ринок за своєю структурою поділяється на міжнародний, регіональний та національний. Основна відмінність між ними полягає в масштабі, кількості, характері та рівні правового регулювання валютних операцій. Особливу увагу варто приділити структурі міжнародних та національних валютних ринків [26].

За об'ємом валютних операцій виокремлюють:

- світовий ринок;
- національний ринок;
- регіональний ринок.

За суб'єктами, які проводять операції з валютою розрізняють такі ринки:

- міжбанківський;
- клієнтський;
- біржовий.

За ступенем законності операцій існують наступні валютні ринки:

- офіційний;
- нелегальний;
- сірий.

Відносно валютних обмежень існують два типи ринків: вільний валютний ринок та регульований валютний ринок.

За видами використання валютних курсів розрізняють ринок з одним режимом та ринок з двома режимами.

За типом валют є ринок безготівкової валюти та ринок готівкової валюти.

За призначенням виокремлюють:

- ринок який обслуговує міжнародну торгівлю;
- ринок який здійснює фінансові трансферти.

За терміновістю угод з валютних операцій:

- СПОТ-ринок;
- опціонний ринок;
- форвардний ринок;
- ф'ючерсний ринок.

Більшість країн світу мають національні валютні ринки. Їхня економічна площа охоплює територію відповідної країни, яку вони регулюють за допомогою національного валютного законодавства.

Діяльність валютного ринку здійснюється через виконання валютних операцій його суб'єктами. Ці операції включають будь-які платежі, пов'язані з трансфером валютних цінностей між юридичними та фізичними особами на валютному ринку [17].

На валютному ринку операції поділяються на такі види:

- конверсійні (ф'ючерсні, форвардні, опціонні та касові);
- депозитні (до запитання, строкові);
- кредитні (довгострокові, короткострокові, середньострокові).

Велика кількість валютних операцій вимагає адміністративного та технічного забезпечення їх виконання, що сприяє створенню необхідних умов для взаємовідносин між суб'єктами ринку.

Сьогоднішні події у світі наочно демонструють важливість впливу валютного ринку на економіку. Зростання світової кризи показує тісний взаємозв'язок між фінансовою та валютною сферами.

1.2. Валютні операції банків України: теоретичні підходи

Валютний ринок є частиною національного ринку і являє собою систему постійних економічних та організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземної валюти та платіжних документів у цій валюті [8, с.52]

Рівень розвитку валютного ринку залежить від економічної системи країни, наявності валютних обмежень та ступеня конвертованості валюти. Щодо України, її валютний ринок ще не можна вважати повністю сформованим і розвинутим.

Різновиди валютних операцій визначаються їхньою сутністю та особливостями. На практиці операції з іноземною валютою поділяють на такі групи (рис. 1.1).

Узагальнення підходів науковців та практиків щодо класифікації валютних операцій дозволяє побудувати схему, яка враховує їх ключові види (рис. 1.2).

Детальніше розглянемо деякі види валютних операцій за механізмом їх здійснення. Операції «spot» передбачають розрахунок на другий робочий день після укладення угоди за курсом, який був зафіксований на момент її укладення [15].

Рис.1.1. Види валютних операцій

Складено за даними [15]

Ці операції є найбільш поширеними, становлячи до 90% обсягу валютних угод. Відповідно до умов угоди «spot», зарахування валюти

здійснюється на рахунки, зазначені банками-одержувачами. Завдяки операціям «spot» комерційні банки можуть задовольняти потреби своїх клієнтів в іноземній валюті, переливі капіталу, включаючи «гарячі» гроші (обмін валюти з однієї в іншу), а також здійснювати арбітражні та спекулятивні операції [4].

Операції «форвард» є ще одним видом міжбанківських термінових угод. У момент укладання угоди фіксуються термін, курс та сума, але до настання терміну (від 1 до 6 місяців) ніякі суми за рахунками не проводяться. До особливостей термінових угод належать:

- існування інтервалу в часі між моментом укладення угоди та її виконанням;
- визначення курсу валюти в момент укладання угоди.

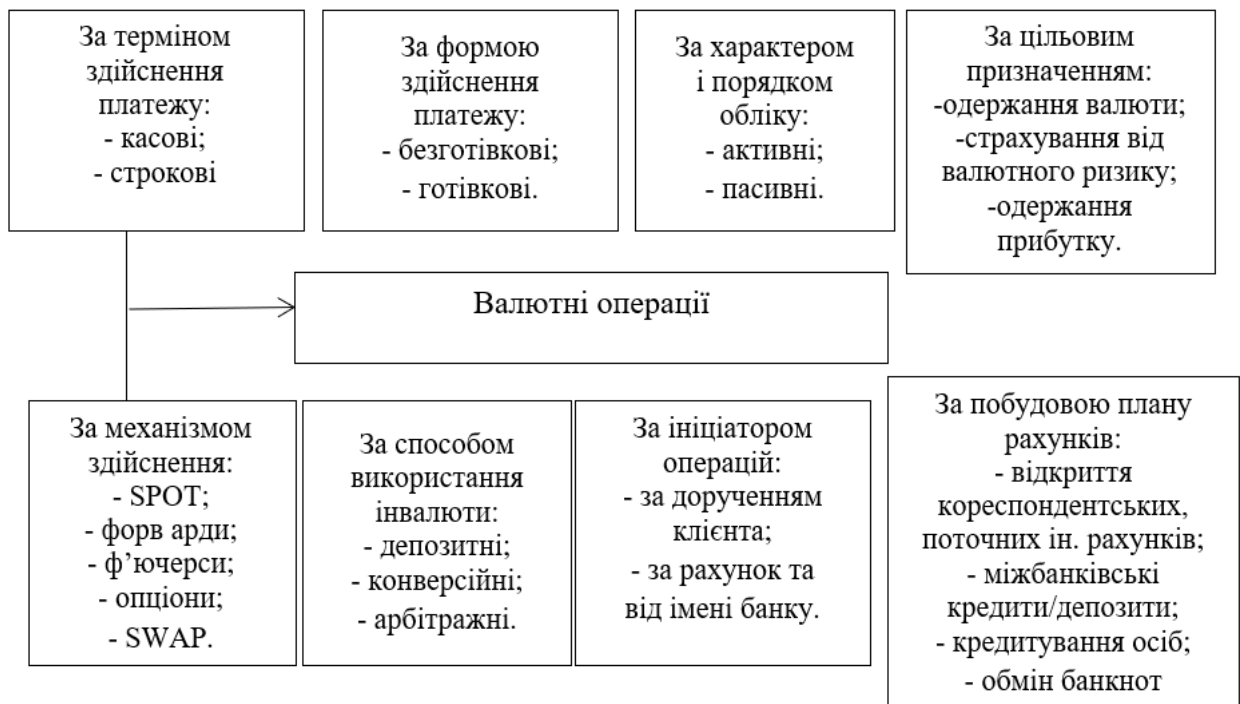

Рис.1.2. Класифікація валютних операцій комерційних банків

Складено за даними [4]

Курси для угод «spot», а також премії чи знижки для визначення курсу операцій «форвард» з різними термінами (1, 3, 6 місяців) публікуються у

біржових котирувальних бюлетенях. Якщо валюта за угодою «форвард» котирується дорожче, ніж за угодою «spot», вона має котируватись із премією.

Знижка або дисконт означає зворотне. Строковий курс, що враховує премію або знижку, називається курсом «аутрайт». Тобто, при премії валюта на строк дорожча, ніж відповідний готівковий курс, а при знижці – дешевша. Знаючи значення премії або дисконту, обчислюється курс «аутрайт» [11].

Ф'ючерсні операції – це угоди, за якими два визначених контрагенти домовляються про купівлю або продаж певної суми валюти у встановлений термін за курсом, що фіксується на момент підписання угоди. Особливістю ф'ючерсних операцій є те, що на відміну від форвардних, вони здійснюються лише на біржах. Форми та умови контрактів у ф'ючерсних операціях чітко уніфіковані, із обов'язковим визначенням виду валюти, обсягів операцій, курсу та строку оплати.

Опціонні операції – це угоди, за якими один з учасників отримує право (але не обов'язок) купити або продати іншому певну кількість валюти у встановлений термін або протягом певного періоду за визначеним курсом. Цікавим поєднанням валютних операцій є угоди «своп» (swap), які включають елементи як спот-, так і форвардних операцій. Своп-операції – це угоди, що передбачають обмін зобов'язаннями або активами для вдосконалення структури цих операцій, зниження витрат і ризиків та отримання прибутку. Своп-операції використовуються для:

- здійснення банківських комерційних угод: продаж іноземної валюти за умов негайної поставки з одночасною її закупівлею на термін;
- придбання банком необхідної суми валюти без валютного ризику для диверсифікації валютних авуарів та забезпечення міжнародних розрахунків;
- взаємного міжбанківського кредитування, яке здійснюється у двох валютах [30].

Таким чином, валютні операції є однією з найважливіших сфер фінансових відносин в нашій країні, оскільки вони відображають стан її

міжнародних відносин. Важливим є вивчення механізмів здійснення валютних операцій. Для забезпечення їх ефективності необхідно постійно аналізувати, регулювати та контролювати весь комплекс валютних операцій.

1.3. Нормативно-правове регулювання діяльності банківських установ на валютному ринку України

У даний час головним інститутом реалізації валютної політики в Україні є Центральний банк, який регулює валютні відносини. Центральний банк є основним елементом у спільній системі державного регулювання економіки. При цьому він має подвійну роль у цьому процесі: як державний орган повинен впливати на діяльність економічних агентів, а як суб'єкт валютного ринку здійснювати валютні операції.

Державне управління базується на активному регулюванні валютних відносин центральним банком через механізми валютної та грошово-кредитної політики. Взаємовідношення між державним та ринковим втручанням у валютні відносини, обумовлюється конкретною ситуацією та станом економічного розвитку країни [31].

Потенціал результативного функціонування центрального банку як органу здійснення валютної політики в країні залежить від наявності основних організаційних засад.

Валютний ринок виконує свої функції як механізм встановлення відповідності між попитом і пропозицією під час процесу купівлі та продажу.

Інструменти для регулювання валютного ринку можна поділити на ринкові та адміністративні. До адміністративних належать: контроль за іноземним інвестуванням у національну економіку, управління валютними відносинами на ринку готівки, заходи стримування вільного обороту іноземної валюти, введення окремих обмежень для учасників ринку, обов'язковий

продаж державі частини валютної виручки. В свою чергу ринкові інструменти поділяються на прямі (девальвація, ревальвація, диверсифікація валютних ринків, тощо) та непрямі дії (облікова ставка, обов'язкові резерви, митні тарифи та інше) [15].

Що ж стосується суто облікового процесу то у цьому напрямку діє ряд постанов НБУ (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Нормативно-правові акти, які забезпечують організацію обліку в банку
(складено на підставі [45-48])

Назва документу	Ким та коли затверджено	Загальна характеристика
Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України	Постанова Правління НБУ від 17.11.2004 р. за № 555	Забезпечує облікове супроводження операцій в іноземній валюті
Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України	Постанова Правління НБУ від 04.07.2018 № 75	Встановлює ключові вимоги стосовно бухгалтерського обліку, а також бухгалтерського контролю в результаті здійснення операційної діяльності банками України
Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України	Постанова Правління НБУ від 21.02.2018 № 14	Встановлює ключові вимоги стосовно відображення в обліку операцій банків з фінансовими інструментами
Про затвердження нормативноправових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку	Постанова Правління НБУ від 11.09.2017 № 89	Встановлює перелік рахунків

Таким чином, регулювання валютних відносин в нашій країні здійснюється відповідно до нормативно-правового забезпечення. Разом з іншими валютними регуляторами, НБУ, керуючись положеннями Статуту МВФ, ЗУ «Про валюту та валютні операції», Конституцією України, та іншими правовими документами, встановлює порядок здійснення операцій з валютними цінностями в Україні, і визначає основні принципи внутрішнього валютного ринку. Водночас, постійне вдосконалення нормативно-правової

бази в області валютних відносин являється запорукою становлення та розвитку нашої країни як правової держави з сильною національною грошовою одиницею.

Підкреслимо також, що механізми валютного регулювання – це комплекс форм, інструментів та методів впливу на валютний ринок, щоб забезпечити підтримку макроекономічної стабільності, забезпечення валютної безпеки економічних суб'єктів, гарантування рівноваги національної грошової одиниці та інші. Серед механізмів регулювання валютного ринку України можна виділити чотири складових: механізм регулювання стійкості валютного ринку, механізм саморегулювання валютного ринку, механізм ринкового регулювання валютного ринку, механізм державного регулювання валютного ринку [20].

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ "ПриватБанк" позиціонує себе як універсальний банк, що робить акцент на обслуговуванні фізичних осіб. Банк активно розвиває напрямки роботи з малим та середнім бізнесом, а також вибірково співпрацює з корпоративними клієнтами [41].

"ПриватБанк" розпочав свою діяльність у березні 1992 року, отримавши ліцензію Національного банку України (НБУ). За цей час банк став одним із найбільших та найвідоміших фінансових установ в Україні. На кінець 2022 року "ПриватБанк" мав розгалужену мережу, що складалася з 8 філій та 1200 відділень по всій країні, а також філії на Кіпрі. (31 грудня 2021: 20 філій та 1475 відділень в Україні та філію на Кіпрі) [41].

2022 рік для України та "ПриватБанку" був складним та неоднозначним через повномасштабне вторгнення росії та введення воєнного стану з 24 лютого 2022 року. Економічна ситуація в країні протягом того року характеризувалась розгортанням наслідків воєнного стану, що перш за все виявлялось в зростанні інфляційних процесів, падінні ВВП, тиску на валютний ринок.

Війна завдала значного удару по українській економіці, спричинивши порушення ланцюгів постачання, дефіцит деяких товарів, зростання витрат для бізнесу, руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, а також тимчасову окупацію частини територій. Ситуацію погіршували високі ціни на енергоносії та рекордна інфляція в країнах-партнерах, що призвело до посилення цінового тиску в Україні. На початку війни близько третини

підприємств припинили роботу через руйнування, окупацію, невизначеність, розрив логістичних ланцюгів та масову міграцію населення.

З другої половини 2022 року спостерігалось поступове відновлення економічної активності. Бізнес та населення поступово адаптувалися до нових реалій, що частково обумовлено звільненням північних областей та зменшенням зони активних бойових дій.

З жовтня 2022 року, коли росія почала бомбити критичну інфраструктуру України, головною проблемою української економіки стали перебої з постачанням електроенергії, тепла та води. Це призвело до дефіциту електроенергії та скорочення економічної активності. Більшість підприємств зменшили виробництво та торгівлю, деякі змогли частково відновити роботу завдяки генераторам, зміні графіку роботи або виділенню електроенергії для виробництва [41].

Наразі, економічне відновлення України ускладнюється знищенням промислових потужностей і військовими діями, спадом попиту та купівельної спроможності населення, проблемами в логістиці, особливо для сектора металургії, і проблемами у сфері електроенергетики. Значний вплив на негативні зміни реального ВВП 2022 року очікувано має і сільське господарство через нижчі показники врожайності та зменшення посівних площ.

Зниження ВВП у 2022 році склало -30,4%, що виявилось кращим показником, ніж передбачалося в попередніх макропрогнозах. У зв'язку з високими рівнями безпекових ризиків, низькими врожайми та проблемами у енергетичній інфраструктурі, у 2023 році очікувалося, що реальний ВВП зросте лише на 0,3%.

На початку широкомасштабної війни НБУ закріпив офіційний курс гривні, щоб зберегти стабільні очікування у бізнесу та населення, а також залишив облікову ставку незмінною на рівні 10%. Фіксація курсу та валютні втручання стали основними інструментами для забезпечення макрофінансової стабільності. Однак з розвитком ситуації на фронті та поверненням громадян

та бізнесу до звичних економічних реалій у червні НБУ відновив активну монетарну політику, підвищивши облікову ставку на 15 відсоткових пунктів до 25%. Метою такого кроку був захист гривневих доходів та заощаджень громадян, збільшення привабливості гривневих активів, зниження тиску на валютному ринку та, в кінцевому рахунку, зміцнення здатності НБУ забезпечувати курсову стабільність та стримувати інфляційні процеси під час війни.

У липні 2022 року Національний банк України провів одноразову корекцію офіційного курсу гривні до долара США і зафіксував його на рівні 36,5686 гривні за долар. За оцінками НБУ, ця корекція збільшила приплив і відповідно продаж валютної виручки експортерами, зменшила спекулятивну складову поведінки учасників ринку та сприяла стабілізації курсових очікувань. Щоб стримати інфляцію, спричинену порушеннями ланцюгів постачання, воєнною логістикою та світовими цінами, НБУ девальвував гривню та зафіксував курс на новому рівні. Цей крок мав обмежений вплив на зростання цін, але дозволив Нацбанку краще контролювати цінову ситуацію в країні [41].

Протягом 2022 року істотно збільшилися інфляційні очікування бізнесу та домогосподарств. Основними факторами зростання інфляції були порушення ланцюгів постачання, руйнування виробництв, скорочення пропозиції товарів та послуг, збільшення витрат бізнесу. Також на ціни вплинув ефект коригування офіційного курсу гривні до долара США. Зростання інфляції у світі також відобразилося на цінах в Україні. У той же час, фіксація тарифів на житлово-комунальні послуги та насичення внутрішнього ринку паливом сповільнювали зростання цін. У результаті інфляція зростає значними темпами та досягла на кінець року 26,6% (у порівнянні з попереднім роком).

В цих умовах банківська система зберігала свою стабільність. Обсяг коштів, що знаходяться в банках у власності клієнтів, зріс, що забезпечувало стабільно високий рівень ліквідності навіть при наявності воєнних ризиків.

Невеликий вплив коштів населення у перші два місяці року, спричинений інформаційним тиском, був компенсований зростанням депозитів у березні. Водночас частка коштів на розрахункових рахунках досягла свого максимуму[41].

Після початку повномасштабної війни попит на кредити серед населення зменшився. У той час, помірний попит на кредитні ресурси з боку корпорацій залишився стабільним. Держава сприяла кредитуванню бізнесу, поліпшуючи умови участі у державних програмах, зокрема, тих, що спрямовані на підтримку агросектору та стратегічно важливих для України підприємств. Банки також активно підтримували клієнтів, впроваджуючи різноманітні програми кредитних канікул, спеціальні ставки та тарифи на свої продукти в період початку війни, а при завершенні кредитних канікул - програми реструктуризації як для масового сегменту, так і для корпоративних клієнтів. Однак, фінансовий стан більшості клієнтів та їхні можливості виконувати свої зобов'язання викликають підвищені кредитні ризики для банківської системи та потребують формування резервів для їх компенсації. Резерви за кредитними збитками продовжили зростати й надалі.

У 2024 році ситуація в Україні залишається складною та напруженою, але контрольованою. Продовження військових дій, подальше руйнування виробничих потужностей, інфраструктури та житлових будинків, а також невизначеність стосовно тривалості такого стану стримують подальший розвиток і затримують активну відбудову.

Керівництво АТ КБ "Приватбанк" ретельно слідкує за розвитком подій у зовнішньому середовищі і вживає заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків, наскільки це можливо. Подальший негативний розвиток подій та макроекономічних умов може негативно позначитися на фінансовому стані та результативності діяльності Банку у спосіб, який на даний момент ще не може бути точно визначений [41].

До зовнішніх загроз відносять:

- внутрішня і зовнішня політична та економічна нестабільність;

– залежність банківської системи від джерел внутрішнього та зовнішнього фінансування [2].

До найвищих загроз банківському сектору відносять такі негативні явища, як:

- слабку якість капіталу банку;
- кредитну політику, яка несе значні ризики;
- недостатньо сформовану систему страхування депозитів;
- недосконалу ліквідність банківських активів;
- малий рівень кредитоспроможності підприємств реального сектору економіки;
- невідповідність діяльності банківських установ до міжнародних стандартів [41].

У вищезазначених характеристиках не було враховано головних загроз банківській фінансовій безпеці, як-то:

- завелика ставка Національного банку України, яка зависока для реалій та вимог міжнародних фінансових організацій;
- недосконала система рефінансування Національним банком України комерційних банків;
- поганий контроль банківських установ за системою інвестиційного і кредитного портфеля за дохідністю та ризикованістю, ці фактори впливають на погіршення стану та банкрутства комерційних банків, а також негативно позначається на функціонуванні банківського сектору в більшості випадків надлишкова ліквідність.

Такий розвиток дозволяє понизити швидкість зростання роздрібних депозитів і може привести до тиску на внутрішні джерела фінансових фондів.

Триваюче зменшення відсоткових ставок через певний час змусить підвищувати кредитування ризикованих позичальників, покупки акцій і боргів комерційних банків небажаними особами, а в кінці це дає всі шанси реалізувати моральні ризики та втрату репутації, конкуренцію з боку сегменту кредитних спілок, ломбардів й інших фінансово-кредитних установ.

Споживачі: основна частина клієнтів ПриватБанку це працюючі люди віком від 18 до 60 років та підприємства. Варто помітити, що потреби споживачів формують пропозиції ПриватБанку.

Конкуренти: головними конкурентами є Ощадбанк та Монобанк, але в силу ряду причин ці установи нездатні охопити всі сегменти ринку, які охоплює ПриватБанк. Варто відмітити, що здорова конкуренція спонукає ПриватБанк до постійного розвитку, та впровадження нових послуг та пропозицій.

Партнери: у ПриватБанка є ряд партнерів, які приймають участь в створенні та впровадженні нових послуг в маси. Наприклад: ПРАТ СК «Уніка» life; ПРАТ СК «АХА Life»; СК «metlife»

АТ КБ ПриватБанк є лідером ринку банківських послуг та цілком конкурентоспроможним. Головним конкурентом є Монобанк – дана банківська установа конкурує та навіть переважає деякі аспекти відносно АТ КБ ПриватБанк [41].

Проведемо аналіз діяльності банку АТ КБ «Приватанк» згідно річної звітності банку за 2020-2022 рр. (див. Додатки А-Б звітність Банку).

Таблиця 2.1.

Горизонтальний аналіз АТ КБ «ПриватБанк», (складено на підставі звітності банку АТ КБ «ПриватБанк»)

тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп зростання, %	
				3-2	4-3	3/2	3/2
1	2	3	4	5	6	7	8
Активи							
Грошові кошти та їх еквіваленти	49911	52835	96380	2924	43545	1,06	1,82
Кредити та аванси банкам	25059	26243	103837	1184	77594	1,05	3,96
Кредити та аванси клієнтам	55021	68218	68084	13197	-134	1,24	1,00
Інвестиції в цінні папери	221661	222277	239752	616	17475	1,00	1,08

Продовження табл. 2.1

Поточні податкові активи	6660	9978	9079	3318	-899	1,50	0,91
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	30	30	-	0	0	1,00	0,00
Основні засоби та нематеріальні активи	6689	6074	5308	-615	-766	0,91	0,87
Інші фінансові активи	3448	2644	4318	-804	1674	0,77	1,63
Інші активи	10128	9713	9189	-415	-524	0,96	0,95
Усього активів	382525	401296	540658	18771	139362	1,05	1,35
Власний капітал							
Статутний капітал	206060	206060	206060	0	0	1,00	1,00
Емісійні ризниці	23	23	23	0	0	1,00	1,00
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12173	0	-1	1,00	1,00
Інші резерви	2248	4091	15141	1843	11050	1,82	3,70
Резервні та інші фонди банку	8481	9696	11449	1215	1753	1,14	1,18
Накопичений дефіцит	171665	157247	156628	-14418	-619	0,92	1,00
Усього власного капіталу	52825	66615	57937	13790	-8678	1,26	0,87
Зобов'язання							
Інші залучені кошти	-	-	-	0	0	0,00	0,00
Кошти банків	2	3	-	1	0	1,50	0,00
Кошти клієнтів	312708	325303	471863	12595	146560	1,04	1,45
Відстрочені податкові зобов'язання	146	159	-	13	0	1,09	0,00
Інші фінансові зобов'язання	4059	3770	2647	-289	-1123	0,93	0,70
Забезпечення	10687	3651	5804	-7036	2153	0,34	1,59
Інші нефінансові зобов'язання	2098	1795	1280	-303	-515	0,86	0,71
Усього зобов'язання	329700	334681	482719	4981	148038	1,02	1,44

ПриватБанк завершив 2022 рік з чистим прибутком у розмірі 30,25 мільярдів гривень, враховуючи складні умови воєнного стану в Україні, тривалу невизначеність та потреби у підтримці власних працівників, клієнтів

та малого і середнього бізнесу. Ці дані є попередніми та підлягають підтвердженню у річній фінансовій звітності банку зовнішнім аудитором.

Цей результат свідчить про ефективність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність банку. Такі вражаючі досягнення відображають довіру клієнтів до банку. Важливо зазначити, що державний ПриватБанк є системно важливим українським банком, який виступає як основа фінансової системи країни.

З першого дня початку війни, ПриватБанк виступає в ролі фінансового захисника України, забезпечуючи безперервне функціонування своїх електронних сервісів, мережі відділень і банкоматів (у всіх населених пунктах, де не було прямої воєнної загрози). Наприклад, з понад 1200 відділень щодня в середньому було доступно 80% відділень протягом війни. Крім того, за рік банк успішно відновив мережу банкоматів та POS терміналів на рівні 80% і більше. З моменту початку конфлікту, банк також успішно переніс дані у хмарний сервіс міжнародного оператора за надзвичайно короткий період часу, що підвищило рівень надійності його роботи.

Фокус на підтримці власних працівників, безперебійність функціонування сервісів та забезпечення безпеки, а також всебічна підтримка клієнтів призвели до зміцнення довіри до банку: протягом року понад 150 тисяч громадян стали новими клієнтами. Банк, піклуючись про своїх клієнтів в умовах нестабільності, тимчасово вводив кредитні канікули, знімав відсотки за кредитами на картках, комісії для торгових підприємств та за зняття готівки, а також комісії на більшість інших платежів.

ПриватБанк продовжує грати ключову роль у підтримці економіки України, особливо через розвиток програм кредитування сільськогосподарських виробників та важливих для країни галузей бізнесу. Протягом 2022 року було надано 23,8 мільярда гривень кредитів малому та середньому бізнесу, що призвело до зростання кредитного портфеля юридичних осіб після врахування резервів на 58%.

Для покриття підвищених кредитних ризиків у зв'язку з умовами війни, у 2022 році ПриватБанк сформував резерви на понад 14,5 мільярда гривень. Також були сформовані резерви на очікувані збитки внаслідок бойових дій, зокрема, на втрати готівки та інших активів через руйнування приміщень та банкоматів.

У 2022 році банк залишався ефективним у своїй операційній діяльності, обмежуючи всі витрати, які не були пов'язані із забезпеченням безперервності роботи, і ефективно управляв операційними витратами. В умовах зростання інфляції витрати збільшилися лише на 5% (0,9 мільярда гривень), переважно завдяки підтримці персоналу, захисту інформаційних систем та реалізації благодійних програм, спрямованих на підтримку обороноздатності, зменшення негативних наслідків війни та підтримку медичних установ України.

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз АТ КБ «ПРИВАТБАНК», складений на підставі звітності банку

тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Структура, %			Структурні зрушення, в.п. 2022 - 2020
				2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8
Активи							
Грошові кошти та їх еквіваленти	49911	52835	96380	13,0	13,2	17,8	4,8
Кредити та аванси банкам	25059	26243	103837	6,6	6,5	19,2	12,7
Кредити та аванси клієнтам	55021	68218	68084	26,7	33,1	33,0	6,3
Інвестиції в цінні папери	221661	222277	239752	57,9	55,4	44,3	-13,6
Поточні податкові активи	6660	9978	9079	1,7	2,5	1,7	-0,1
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	30	30	-	1,3	0,7	0,0	-1,3

Продовження табл. 2.2

Основні засоби та нематеріальні активи	6689	6074	5308	1,7	1,5	1,0	-0,8
Інші фінансові активи	3448	2644	4318	0,9	0,7	0,8	-0,1
Інші активи	10128	9713	9189	2,6	2,4	1,7	-0,9
Усього активів	382525	401296	540658	100	100	100	x
Власний капітал							
Статутний капітал	206060	206060	206060	390,08	309,33	355,66	-34,4
Емісійні ризниці	23	23	23	0,04	0,03	0,04	0,0
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12173	23,05	18,28	21,01	-2,0
Інші резерви	2248	4091	15141	4,26	6,14	26,13	21,9
Резервні та інші фонди банку	8481	9696	11449	16,05	14,56	19,76	3,7
Накопичений дефіцит	171665	157247	156628	324,97	236,05	270,34	-54,6
Усього власного капіталу	52825	66615	57937	100	100	100	x
Зобов'язання							
Інші залучені кошти	-	-	-	0	0	0	0
Кошти банків	2	3	-	0,00	0,00	0,00	0,00
Кошти клієнтів	312708	325303	471863	94,85	97,20	97,75	2,90
Відстрочені податкові зобов'язання	146	159	-	0,04	0,05	0,00	-0,04
Інші фінансові зобов'язання	4059	3770	2647	1,23	1,13	0,55	-0,68
Забезпечення	10687	3651	5804	3,24	1,09	1,20	-2,04
Інші нефінансові зобов'язання	2098	1795	1280	0,64	0,54	0,27	-0,37
Усього зобов'язання	329700	334681	482719	100	100	100	x

У структурі активів найбільший відсоток займали Інвестиції у цінні папери, що склали 44,3% у 2022 році, та Кредити та аванси надані клієнтам, що становили 33%.

Щодо власного капіталу, найбільший обсяг в структурі вкладений у накопичений дефіцит. У зобов'язаннях найбільший відсоток належить коштам клієнтів – 97,20%. У порівнянні з 2020 роком, у 2021 році АТ КБ "ПРИВАТБАНК" значно збільшив обсяги прибутку, чистого процентного та чистого комісійного доходів. Зокрема, прибуток Банку за 2021 рік склав 35,050 млрд грн, що перевищило його прибуток за 2020 рік на 44,23%.

Для управління ліквідністю у кризовий період розроблений План фінансування в кризових ситуаціях, який включає перелік можливих причин та ознак кризи ліквідності, а також перелік заходів щодо локалізації та ліквідації кризових явищ. У плані визначені відповідальні служби та порядок їх взаємодії. Банк також проводить стрес-тестування ліквідності за сценаріями, що охоплюють можливі несприятливі умови.

2.2. Аналіз структури валютних операцій АТ КБ «ПриватБанк»

Значною мірою рівень валютного ризику визначається масштабами валютних операцій банку, тому на першому етапі дослідження необхідно оцінити ступінь використання валюти у його діяльності, проаналізувати структуру та динаміку як валютних активів, так і валютних зобов'язань банку. АТ КБ «ПриватБанк» є уповноваженим банком, який має ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій, і виконує функції агента валютного контролю за операціями своїх клієнтів. АТ КБ «ПриватБанк» проведемо за допомогою табл. 2.3 на підставі інформації балансу банку.

Як бачимо з таблиці 2.3, валютні активи та валютні зобов'язання банку постійно зростали, проте різними темпами: у 2020 р. та 2021 р. швидше нарощувалися зобов'язання, а у 2022 р. темпи росту активів нарощувалися, а темпи росту зобов'язань уповільнилися. При цьому, загальні активи та

зобов'язання банку зростають приблизно однаковими темпами – на 20-25% щорічно.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки валютних активів та зобов'язань банку АТ КБ
«ПриватБанк» (складений на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»)

Показники	2020рік	2021рік	2022рік	Темпи росту відповідних років, %	
				2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	8	7
Валютні активи	7071	9982	11488	1,41	1,15
Валютні зобов'язання	304	389	139	1,28	0,36
Активи банку, всього	382525	401296	540596	1,05	1,35
Зобов'язання банку, всього	329700	334681	482807	1,02	1,44
Частка валютних активів у загальних активах, %	54,10%	40,20%	47,06%	0,74%	1,17%
Частка валютних зобов'язань у загальних зобов'язаннях, %	37,09%	37,11%	87,56%	1,00%	2,36%

Значення валютних операцій у діяльності банку проявляється в тому, що протягом всіх досліджуваних періодів їх частка дуже суттєва й у складі активів, і у складі зобов'язань. При цьому, частка валютних зобов'язань у загальних майже 90 % – у 2022 р. і понад 30% – у 2021 та 2020 роках. А це означає, що коли зростає валютний курс, то рівень заборгованості банку зростає. У 2022 р. почалася суттєва нестабільність на валютному ринку, гривня почала втрачати свої позиції, тому оцінювати кроки банку у сторону скорочення частки валютних зобов'язань можна як позитивні. Таке скорочення стало можливим шляхом випередження темпів росту загальних зобов'язань банку над його валютними зобов'язаннями, про що також свідчать дані рис. 2.1.

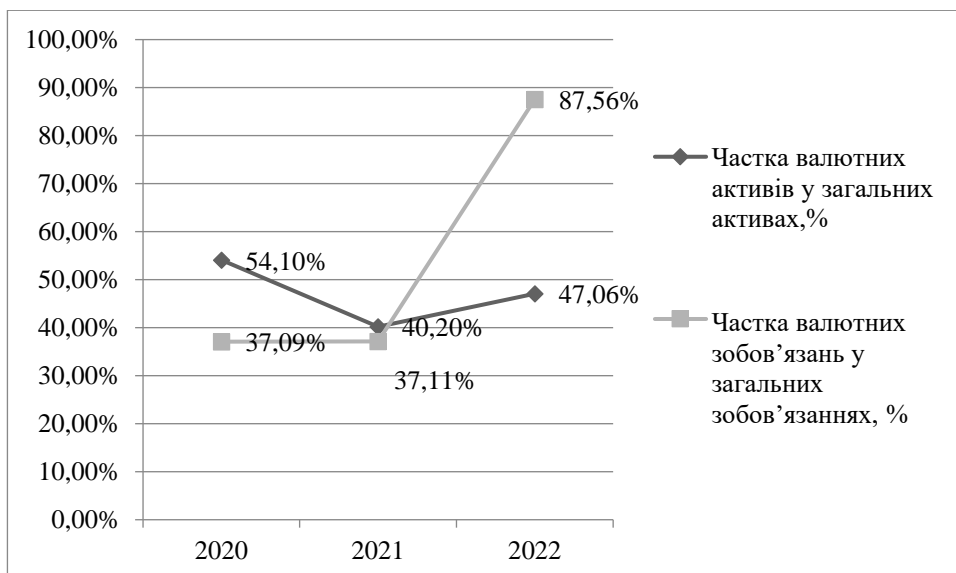

Рис.2.1. Динаміка валютних активів і зобов'язань банку та їх частки у загальних активах і зобов'язаннях.

Складено на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Далі проведемо структурний аналіз активів та зобов'язань. Оскільки щорічно валютні зобов'язання переважають рівень валютних активів, то почнемо саме з них (рис. 2.2).

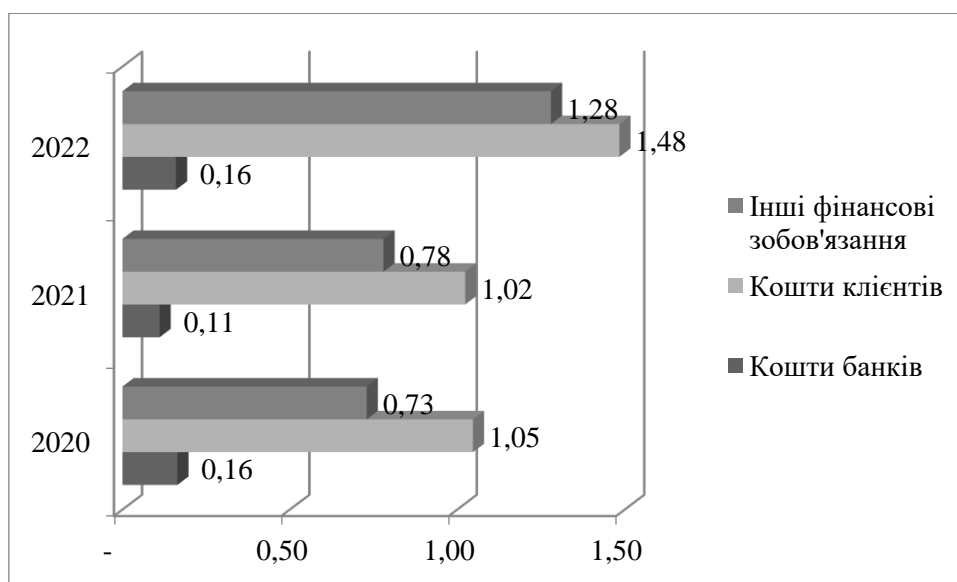

Рис.2.2. Динаміка структури валютних зобов'язань, %.

Складено на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Банк наражається на ризик дострокового погашення внаслідок надання кредитів з фіксованою та змінною процентною ставкою, які надають

позичальнику право дострокового погашення кредитів. Прибуток Банку за поточний період та капітал Банку станом на кінець звітного періоду не зазнали б суттєвого впливу змін обсягів дострокового погашення, оскільки такі кредити відображаються за амортизованою вартістю, а сума дострокового погашення дорівнює або майже дорівнює амортизованій вартості кредитів та авансів клієнтам.

Аналіз структури валютних зобов'язань (рис. 2) показав, що протягом досліджуваного періоду до їх складу відносилися наступні елементи: кошти клієнтів збільшилися з 1,02% в 2021 році до 1,48% в 2022 році. Інші фінансові зобов'язання склали 1,28% в 2022 році, що на 0,5% більше ніж в 2021 році.

До складу інших валютних зобов'язань банку віднесено субординований борг, отриманий в іноземній валюті, сума якого щорічно зменшувалася.

Таким чином, структура валютних зобов'язань банку є стабільною протягом останніх трьох років, містить борги перед іншими банками, це зумовлено наявністю кореспондентських відносин з іноземними банками, в тому числі й дочірніми, коштами юридичних осіб і коштами фізичних осіб. Позитивним є низька частка коштів до запитання, що не суттєво впливатиме на ліквідність та платоспроможність банку.

Для чіткої ідентифікації валютного ризику необхідно виявити, які саме валюти мають вирішальний вплив на діяльність банку. Для цього використаємо інформацію про монетарні активи та зобов'язання банку.

Отже, монетарні активи – це власне гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість за договорами, що передбачають грошову компенсацію, а також нетоварна заборгованість, яка передбачає повернення суми боргу грошовими коштами.

Монетарні пасиви – аналогічна заборгованість, що буде погашатися грошовими коштами. У випадку, якщо активи або пасиви не відповідають критеріям монетарних, вони визнаються немонетарними статтями. До немонетарних статей відносяться запаси, основні засоби, нематеріальні активи, бартерні зобов'язання тощо.

Оскільки банківські установи працюють на грошовому ринку, то їх активи та зобов'язання майже всі пов'язані з грошовими платежами, а значить, у більшій своїй мірі є монетарними. І від того, в якій валюті вони обліковуються, залежить ступінь валютного ризику.

Аналіз монетарних активів АТ КБ «ПриватБанк» у розрізі валют наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Структура монетарних активів банку АТ КБ «ПриватБанк» (складено на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»)

Вид активу	2020р.		2021р.		2022р.	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%
Монетарні	355097	100	372215	100	512360	100
фінансові						
активи						
Українська гривня	293601	82,68	306709	82,40	397603	77,60
Долари США	40788	11,49	44982	12,08	84789	16,55
Євро	20238	5,70	20000	5,37	29119	5,68
Інші валюти	470	0,13	524	0,14	849	0,17
Монетарні	316769	100	329076	100	474732	100
фінансові						
зобов'язання						
Українська гривня	222688	70,30	240007	72,93	333962	70,35
Долари США	73219	23,11	68170	20,72	109947	23,16
Євро	20246	6,39	20162	6,13	29871	6,29
Інші валюти	616	0,19	737	0,22	952	0,20

Як бачимо, найбільшу частку в монетарних валютних активах банку складають активи в доларах США. З початку періоду їх частка зростає з 11,49% до 16,55 %, що є досить суттєвим. На другому місці по вагомості виступає валюта євро, оскільки серед монетарних активів її частка коливається від 5,7 % до 5,68% у 2021 році. З огляду на це можемо зазначити, що валютний ризик АТ КБ «ПриватБанк» обумовлений зміною курсів таких валют як долар США та євро.

Отже, можемо зазначити, що загалом динаміка показників валютних активів відповідає динаміці валютного курсу та дозволяє використати

сприятливі обставини для підвищення дохідності. Проте виникає фактор валютного ризику – невідповідність офіційному курсу НБУ, за яким здійснюється оцінка активів та зобов'язань у звітності, що може призвести до прихованих резервів, чи прихованих втрат.

Обов'язковими елементами захисту від валютних ризиків, які широко використовують банки у своїй практиці, є формування резерву під знецінення активів, при цьому таке знецінення може відбуватися внаслідок різних обставин, у тому числі й від зміни валютних курсів.

2.3. Управління валютними ризиками в АТ КБ «ПриватБанк»

Функція управління ризиками в ПриватБанку включає управління як фінансовими, так і нефінансовими ризиками, включаючи операційні, юридичні, комплаєнс ризики та ризик репутації. Фінансові ризики охоплюють ринковий (який включає валютний ризик), кредитний, процентний та ризик ліквідності. Основною метою управління фінансовими ризиками у 2022 році, у зв'язку з початком військової агресії проти України, було антикризове управління. Наглядова рада встановила показники ризик-апетиту та ліміти ризику на початку листопада після проведення антикризових заходів та отримання фактичних та прогнозних даних щодо ключових показників діяльності Банку.

З метою ефективного управління ризиками в ПриватБанку реалізована система управління ризиками, яка передбачає розподіл прав, обов'язків та відповідальності між органами управління та структурними підрозділами Банку, відокремлення процесів виявлення та оцінки ризиків та оцінку ефективності функціонування системи управління ризиками від процесу прийняття рішень щодо ризиків.

Суб'єктами системи управління ризиками у Банку є:

- Наглядова рада;
- Комітет з питань аудиту Наглядової ради;
- Комітет з питань ризиків Наглядової ради;
- Правління Банку;
- Комітет з управління операційними ризиками та інформаційної безпеки;
- Кредитний комітет;
- Комітет з питань управління активами та пасивами;
- Комітет з питань управління непрацюючими активами;
- Внутрішній аудит;
- Блок підрозділів з питань управління ризиками;
- Напрямок «Compliance»;
- Департамент ринків капіталу;
- Департамент аналізу активів, зобов'язань та інвестицій;
- Інші підрозділи підтримки (Бек-та Мідл-офіс);
- Бізнес-підрозділи, що безпосередньо приймають ризики.

Для оперативного управління кризовими ситуаціями у 2022 році Банк створив Антикризовий Штаб, який має статус постійної ради Банку згідно з пунктом 149 Статуту Банку.

Антикризовому Штабу були передані певні повноваження Правління для їх використання у вирішенні завдань, що виникають у період кризових ситуацій. Ці повноваження включають активацію, зміни та доповнення Антикризового плану дій, затвердженого Правлінням, прийняття рішень щодо тимчасового припинення роботи відділень та філій у зв'язку з дестабілізацією ситуації або військових дій, встановлення нових лімітів та обмежень для клієнтів щодо отримання банківських, фінансових та інших послуг, припинення або зупинення виконання господарських угод, які не мають відношення до обслуговування клієнтів, прийняття рішення про можливу часткову евакуацію персоналу та надання матеріальної допомоги працівникам та членам їх сімей.

Щодо валютного ризику, це можливість зміни вартості фінансових інструментів через коливання валютних курсів. Основні валютні позиції Банку укладаються в українських гривнях, доларах США та євро, і політика Банку стосовно відкритих валютних позицій відповідає законодавству, яке встановлює нормативні ліміти для таких позицій.

Норматив адекватності регулятивного капіталу — це економічний стандарт, встановлений Національним банком України, який відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі сплачувати свої зобов'язання. Чим вище норматив адекватності регулятивного капіталу, тим вища частка ризику власників банку. 31 грудня 2022 року банки виконали вимоги Національного банку України щодо коефіцієнта платоспроможності регулятора (Н2) (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз достатності регулятивного капіталу (складений на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»)

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Регулятивний капітал, млн. грн	19224	40843	54524
Коефіцієнт достатності капіталу, %	19,98	18,33	23,78

Враховуючи мінімальне значення нормативного коефіцієнта платоспроможності в 10%, можна сказати, що на кінець 2022 року аналізований банк виконав встановлене значення. Водночас зріс регулятивний капітал банку.

Підвищився також коефіцієнт платоспроможності регулятора. Це було пов'язано з посиленням вимог Національного банку України та запровадженням комерційними банками ефективних антикризових заходів. На 2022 рік норматив регульованого капіталу АТ КБ «ПриватБанк» становив 54,52 млрд грн., що значно перевищує ліміт НБУ в 200 млн грн. Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» повністю задовольнило вимогам НБУ за перше півріччя і має дуже високу маржу відповідно до цього стандарту. Таким чином, АТ КБ

«ПриватБанк» підтверджує постійну відповідність банку стандартам адекватності капіталу, які свідчать про стабільність і хороший фінансовий стан банку. За даними Національного банку України, отриманими в результаті оцінки стабільності банку в цьому році, АТ КБ «ПриватБанк» в 2022 році не потребує надлишкового капіталу (недостатнього).

Контроль ризику ліквідності досягається за рахунок дотримання нормативів регулювання короткострокових показників ліквідності LCR, а також лімітів і вимог щодо показників дефіциту ліквідності, обсягу ліквідних активів високої якості, концентрації джерел фінансування. Оцінка ліквідності банку включає конкретні нормативи ліквідності, встановлені НБУ (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка ліквідності банків України (складена на підставі звітності АТ КБ «ПриватБанк»)

Показник	2020	2021	2022
LCRBB – 100% за всіма валютами	268,26%	278,23%	311,01%
LCRIB– 100% в іноземній валюті	307,71%	218,17%	260,14%

За підсумками 2022 року Банк має достатній рівень капіталу з урахуванням поточних вимог Національного банку України. Регулятивний капітал Банку на кінець 2022 року становить 54.5 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу — 23.78% (при нормі >10%). Всі показники нормативної ліквідності банку значно вищі за встановлені НБУ правила. Так, станом на грудень 2022 року коефіцієнт покриття ліквідності становив 311.01% у всіх валютах (LCRBB) і 260.14% в іноземній валюті (LCRIB), при цьому НБУ встановив вартість не менше 100%.

Валютний ризик банку складається з балансового валютного ризику і операційного валютного ризику. Балансовий – це ризик, який формується самою структурою активів і пасивів банку іноземних валютах в умовах ринкових змін обмінних курсів. Операційний валютний ризик – це ризик

несприятливої зміни фінансового результату, отриманого банком унаслідок певної валютної операції, здійсненої на умовах, відмінних від ринкових.

Основним інструментом, який визначає розмір валютного ризику є валютна позиція банку. Вона визначається шляхом розбиття на окремі види ризику і може бути як закритою, так і відкритою валютною позицією – довгою або короткою. Закрита валютна позиція по окремим валютам або по їх сукупності означає стан рівноваги між надходженнями і платежами у цій валюті.

А вже відкрита валютна позиція – це різниця між активами і пасивами у певній валюті. При цьому перевищення активів над пасивами називається довгою валютною позицією – банк, який підтримує довгу позицію отримує прибуток при зростанні курсу іноземної валюти і зазнає втрат при його зниженні. У свою чергу коротка валютна позиція – це перевищення пасивів над активами, тоді банк отримує прибуток, коли курс іноземної валюти знижується і зазнає втрат, коли він зростає. Нормативи по розміру коротких або довгих валютних позицій визначає для комерційних банків Національний банк України і АТ КБ «Приватбанк» чітко виконує їх протягом останніх років.

У цілому підкреслимо, що відкрита валютна позиція банку (довга або коротка) має спекулятивний характер, що означає, що банківська установа піддається впливу ризику зміни курсів валют і може понести або втрати, або отримати додаткові прибутки. Закрита валютна позиція передбачає відсутність балансового валютного ризику.

Головна мета управління валютним ризиком – це стабілізація розміру майбутніх грошових потоків в іноземних валютах на відомому на цей момент, фіксованому і прийнятному рівні. У банківництві виокремлюють два підходи до управління валютним ризиком.

Перший – консервативний підхід, пов'язаний із повним забезпеченням валютної позиції так, щоб зміни валютного курсу не викликали зміни у розмірі грошового потоку. Другий – активний підхід, коли банк активно управляє своєю валютною позицією, у тому числі в очікуванні на вигідні зміни курсу.

РОЗДІЛ 3

ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Шляхи вдосконалення організації операцій вітчизняних комерційних банків на валютному ринку

Дослідження валютного ринку показали, що це складний механізм, який включає в себе багато складових. Ключовими елементами є важелі та стимули валютного регулювання, нормативне забезпечення учасників ринку, наявність міжнародних договорів та різноманітних угод про міжнародні відносини. Однак, існуючий механізм валютного ринку не є ідеальним, і зміна впливу зовнішнього середовища, нові вимоги та виклики потребують певних коригувань. Останні події в Україні та світі підкреслюють важливість впливу валютного ринку на економіку. Воєнний стан в Україні та розвиток світової кризи демонструють, наскільки тісно пов'язані між собою політична, економічна, грошово-кредитна та фінансова сфери, і за певних обставин може мати надзвичайно великий вплив на основні сфери економічної діяльності та фінансову безпеку загалом.

Валютний ринок відіграє ключову роль у здійсненні міжнародних розрахунків, управлінні валютними ризиками, регулюванні курсів валют та розподілі валютних резервів. Крім того, він впливає на економічні та соціальні процеси у країні. Один з важливих компонентів валютного ринку – це валютний курс, який визначає вартість однієї валюти у порівнянні з іншою. Курс національної валюти має велике значення для зовнішньої торгівлі, руху капіталу та конкурентоспроможності країни загалом. Зміни в обмінному курсі впливають на індекси цін у країні, оскільки підвищення курсу національної

валюти збільшує ціни на вітчизняні товари на світовому ринку і навпаки. Коливання валютних курсів також впливають на експортно-імпортні операції, конкурентоспроможність бізнесу та прибутковість. Стрімкі зміни в курсах валют підвищують нестабільність міжнародних економічних відносин і можуть мати негативні соціально-економічні наслідки. Українська економіка в цьому контексті є типовим прикладом неофіційної доларизації, що створює валютний ризик при різких коливаннях курсів. На сучасному валютному ринку України склалася складна ситуація через соціально-політичну напруженість в суспільстві, що спричинило значне знецінення національної валюти протягом останніх років. Воєнна ситуація ще більше загострила цю тенденцію через негативні ділові очікування, скорочення експорту та припливу іноземних інвестицій, а також збільшені витрати на оборону та соціальні виплати.

Для стабілізації валютного ринку України Нацбанку слід продовжувати проводити ретельну та ефективну політику нагляду та регулювання, що включатиме такі заходи:

- розробка програми співпраці з МВФ з метою поповнення валютних резервів для підтримки гривні;
- посилення прозорості діяльності НБУ на валютному ринку для збереження довіри до державного регулятора;
- зменшення рівня доларизації української економіки через підтримку високих депозитних ставок для привабливості гривневих активів;
- удосконалення структури внутрішнього валютного ринку на основі міжнародної практики;
- покращення нормативно-правової бази НБУ;
- зміцнення моніторингу валютних ризиків та контролю над спекуляціями;
- стимулювання експорту та забезпечення платіжного балансу.

Подальше вдосконалення механізмів нагляду та регулювання валютного ринку сприятиме фінансовій та економічній стабілізації вітчизняної

економіки, спростить валютні операції та забезпечить притік іноземних інвестицій для відбудови держави.

Нова система валютного регулювання спрямована на дерегуляцію інвестицій, спрощення транскордонних операцій з валютними цінностями і розширення переліку доступних валютних операцій.

З'явилися нові можливості, зокрема: відкриття рахунків в українських банках нерезидентами України – юридичними особами в частині інвестиційних фондів та компаній з управління активами, що діють від імені таких інвестиційних фондів; міжнародний депозитарій цінних паперів Clearstream було підключено до інфраструктури українського фондового ринку. Кінцева мета НБУ у сфері валютного регулювання – зняття всіх наявних обмежень і перехід до режиму вільного руху капіталу. Її досягнення можливе, якщо існуватимуть відповідні макроекономічні умови, а також буде впроваджено законодавство для протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку за кордон (BEPS), а Україна стане учасником міжнародної системи автоматичного обміну інформацією щодо фінансових рахунків. Підвищенню стійкості фінансового та корпоративного сегментів сприятимуть зниження частки запозичень в іноземній валюті та зниження доларизації кредитів і депозитів банківської системи [41].

Розглянемо більш детально шляхи удосконалення валютної діяльності банку:

1. Впровадження нових технологій: використання сучасних технологій для автоматизації процесів обміну валюти та управління ризиками, таких як торгові платформи, алгоритмічна торгівля та блокчейн-технології;
2. Поліпшення системи управління ризиками: розробка та впровадження більш ефективних методів оцінки та управління валютними ризиками, включаючи кредитний, ліквідний, операційний та ринковий ризики;
3. Розширення спектру продуктів: розробка нових валютних продуктів і послуг, таких як деривативи, опціони, форварди та інші, щоб задовольнити потреби клієнтів і залучити нових клієнтів;

4. Розвиток зовнішніх відносин: встановлення партнерських відносин з іншими банками та фінансовими інститутами для розширення доступу до валютних ринків та підвищення ліквідності;

5. Навчання персоналу: проведення навчальних програм та тренінгів для співробітників з питань валютної діяльності, включаючи аналіз ринку, управління ризиками та використання нових технологій;

6. Дотримання регуляторних вимог: суворе дотримання законодавства та нормативів, встановлених регуляторами щодо валютних операцій та захисту інтересів клієнтів;

7. Моніторинг та аналіз: постійний моніторинг валютних ринків та аналіз даних для виявлення тенденцій, прогнозування змін та прийняття своєчасних рішень;

8. Поліпшення обслуговування клієнтів: підвищення якості обслуговування клієнтів у сфері валютних операцій, включаючи покращення швидкості та точності обробки запитів, а також надання консультацій та рекомендацій.

Розглянемо також переваги та недоліки кожного із зазначених напрямів удосконалення валютної діяльності банку:

1. Впровадження нових технологій:

Переваги:

– Автоматизація процесів, що скорочує час на обробку операцій та зменшує ймовірність помилок;

– Збільшення ефективності та швидкості торгівлі на валютних ринках;

– Поліпшення доступу до нових інструментів та ринків завдяки технологічним інноваціям.

Недоліки:

– Високі витрати на впровадження та підтримання нових технологій;

- Ризики кібербезпеки та необхідність постійного оновлення захисту;

- Необхідність навчання персоналу до роботи з новими системами.

2. Поліпшення системи управління ризиками:

Переваги:

- Більш точна оцінка та ефективне управління ризиками, що сприяє підвищенню фінансової стабільності банку;

- Зниження ймовірності втрат внаслідок несприятливих змін на валютних ринках;

- Збільшення довіри клієнтів та інвесторів до банку завдяки більш надійній системі управління ризиками.

Недоліки:

- Складність оцінки та управління деякими типами ризиків, особливо в умовах нестабільності ринку;

- Необхідність постійного моніторингу та аналізу ринкової ситуації для коригування стратегії управління ризиками;

- Високі витрати на розробку та впровадження нових методів оцінки та управління ризиками.

3. Розширення продуктового спектру:

Переваги:

- Збільшення прибутковості банку з допомогою пропозиції нових валютних товарів та послуг;

- Залучення нових клієнтів та зміцнення відносин з існуючими за рахунок розширення асортименту пропонованих продуктів;

- Диверсифікація портфеля та зниження залежності від конкретних ринкових сегментів.

Недоліки:

- Ризики, пов'язані з недостатньою підготовкою персоналу та відсутністю досвіду у нових валютних операціях;

- Необхідність дотримання строгих регуляторних вимог при наданні нових продуктів та послуг;
- Можливість непрогнозованих втрат через низьку популярність або попит на нові продукти.

4. Розвиток аналітичних інструментів для прогнозування ринкових трендів:

Переваги:

- Точніші та своєчасні прогнози ринкової ситуації, що допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо валютної стратегії;
- Мінімізація ризиків та максимізація прибутку за рахунок обліку поточних та майбутніх трендів на валютних ринках;
- Поліпшення реакції на зміни у світовій економіці та фінансових ринках.

Недоліки:

- Складність прогнозування деяких ринкових явищ через їхню високу волатильність і непередбачуваність;
- Необхідність постійного оновлення та адаптації аналітичних моделей та методів відповідно до змін на ринку;
- Висока вартість розробки та впровадження сучасних аналітичних інструментів та систем.

5. Оптимізація процесів обслуговування клієнтів:

Переваги:

- Поліпшення якості обслуговування клієнтів за рахунок скорочення часу на обробку заявок та запитів;
- Підвищення задоволеності клієнтів та зміцнення довіри до банку;
- Створення конкурентної переваги на ринку за рахунок ефективної та оперативної роботи.

Недоліки:

- Високі витрати на модернізацію інформаційних систем та обладнання для оптимізації процесів обслуговування;

- Необхідність навчання персоналу новим методам та технологіям обслуговування клієнтів;
- Ризик виникнення технічних збоїв чи проблем у роботі систем, що може негативно позначитися на репутації банку.

Ці кроки допоможуть АТ КБ «ПРИВАТБАНК» покращити свою валютну діяльність, оптимізувати процеси та приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу ринкової ситуації.

3.2 Стратегії управління валютними ризиками в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та модель їх мінімізації

Загалом, на основі існуючих показників можна сказати, що банк АТ КБ «ПриватБанк» має кращі показники ліквідності та стабільності порівняно з іншими банками України [41].

Важливо враховувати, що показники ліквідності та стабільності є лише одні із багатьох аспектів, які впливають на фінансовий стан банків. На основі здійсненого дослідження можна виділити фактори, які мають позитивний та негативний вплив на процес управління валютними ризиками:

- глобалізація економіки: зростання міжнародної торгівлі та інвестицій призводить до того, що банки мають все більше клієнтів та операцій, що пов'язані з іноземними валютами. Це збільшує їхні валютні ризики, пов'язані зі змінами валютних курсів;
- політична та економічна нестабільність: геополітичні конфлікти, торгові війни, зміни у валютних політиках країн можуть призвести до значних коливань валютних курсів. Ця нестабільність робить управління валютними ризиками критично важливим для банків у забезпеченні їхньої стабільності;

– фінансові інновації: сучасні фінансові інструменти та технології створюють нові можливості для управління валютними ризиками. Розвиток фінтеху і блокчейн-технологій вносить зміни в способи, якими банки можуть захищати себе від небажаних валютних коливань;

– регулювання і нагляд: регулятори та наглядові органи надають більше уваги управлінню валютними ризиками та вимагають від банків здійснювати ефективний моніторинг та забезпечення цих ризиків.

Сучасний стан вітчизняного банківського ринку значною мірою викликаний не тільки турбулентністю на світових фінансових ринках, політичною нестабільністю та інституційною слабкістю регулювання, а й факторами мікросередовища, зокрема, недосконалою системою управління ризиками.

Високий ступінь мінливості вартості залучення та непередбачуваність вартості розміщення ресурсів, можливість різкої зміни валютних курсів обумовлюють проблеми управління валютним ризиком у банках України [1].

Оцінка валютних ризиків стає ключовим завданням для банківських установ, які займаються міжнародною діяльністю або піддаються впливу змін валютних курсів на свої фінансові показники. Тому варто приділити увагу стратегіям управління валютними ризиками (табл. 3.1).

Управління валютними ризиками залишається актуальною та невід’ємною частиною банківської діяльності в сучасних умовах. Банки, які розуміють та ефективно впроваджують стратегії управління цими ризиками, можуть досягати більшої стабільності та успішності на міжнародних ринках.

Таблиця 3.1

Основні стратегії управління валютними ризиками для АТ КБ «ПриватБанк»

Стратегія	Характеристика
Хеджування	Хеджування – використання фінансових інструментів, таких як валютні форварди, опціони та ф’ючерси, для захисту від валютних коливань. Хеджування дозволяє банкам зафіксувати курс на майбутній період і уникнути можливих збитків, що виникають внаслідок негативних змін курсу валют.

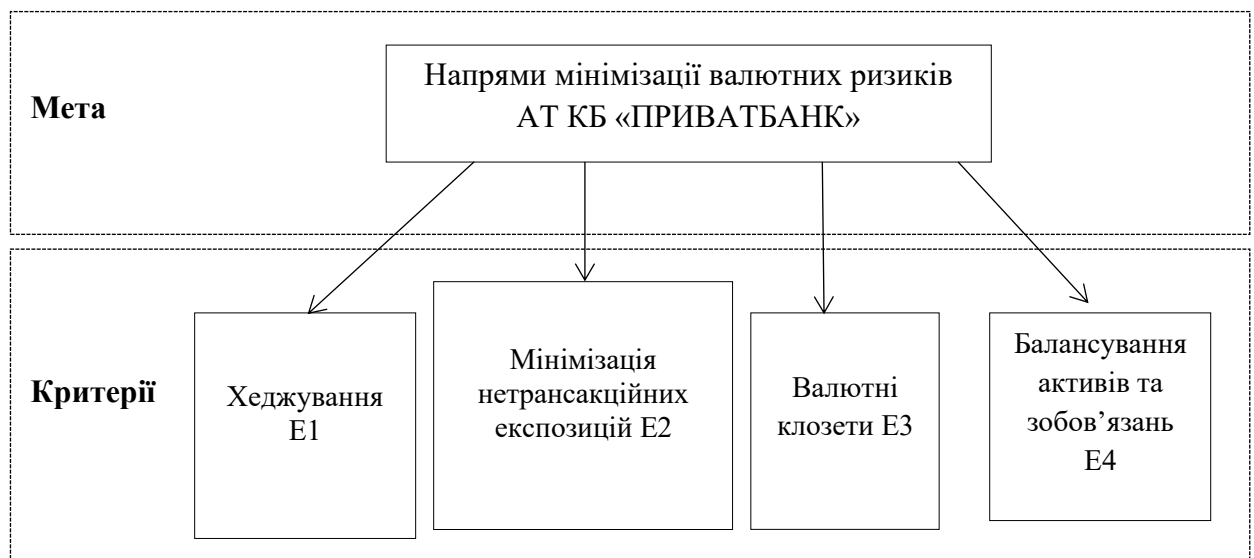
Продовження табл. 3.1

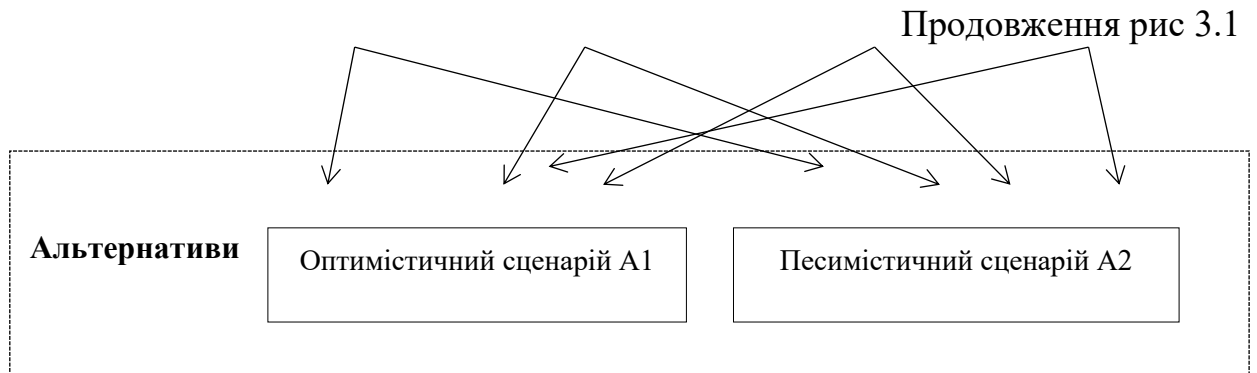
Балансування активів та зобов'язань	Балансування активів та зобов'язань – банки можуть використовувати цю стратегію, щоб зменшити валютний ризик, балансуючи активи та зобов'язання в різних валютах. Це може бути досягнуто шляхом видачі позик у тій же валюті, в якій інвестуються активи, або залучення депозитів у тих же валютах, що і зобов'язання
Мінімізація нетрансакційних експозицій	Мінімізація нетрансакційних експозицій – банки можуть зосередитися на мінімізації нетрансакційних експозицій, тобто займанні позицій у валютних активах або пасивах без прямого зв'язку з операційною діяльністю банку
Валютні клозети	Валютні клозети – впровадження обмежень та контролю над валютними позиціями, які можуть вплинути на ризиковий профіль банку. Валютні клозети допомагають забезпечити рівень ризикованості валютних операцій у межах прийнятного рівня

Наразі зробимо моделювання цих 4-х заходів для мінімізації валютних ризиків для АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Визначивши головні напрями фінансового стану та стабільності банку розглянемо декомпозицію задачі ієрархії вибору сценарію розвитку банківського ринку, представлений на рис. 3.1

Рис. 3.1. Напрями мінімізації валютних ризиків АТ КБ «ПриватБанк»

Відповідно до представленої ієрархії, потрібно визначити найбільш ймовірний сценарій розвитку банківського ринку (альтернативи А1, А2) на основі таких критеріїв, як Хеджування (Е1), Мінімізація нетрансакційних експозицій (Е2), Валютні клозети (Е3), Балансування активів та зобов'язань (Е4).

Таблиця 3.2

Матриця парних порівнянь суджень за методом аналізу ієрархії Т. Сааті

Фактор	Е1	Е2	Е3	Е4
Е1	3	1/5	1/3	1/3
Е2	7	5	3	1/7
Е3	1	1/5	1	1/1
Е4	5	1	7/3	3

Згідно з поданою матрицею, під час вибору сценарію розвитку ринку критерій Е2 виявляє суттєву перевагу перед критерієм Е1 та помірне переважання над критерієм Е3; критерій Е3 має однакову важливість з критерієм Е1; критерій Е4 демонструє значну перевагу перед критерієм Е1, помірне переважання над критерієм Е2 та суттєве переважання над критерієм Е3.

Визначення пріоритетності критеріїв при виборі альтернативи здійснюється за формулами (1-2):

$$w_i = \sqrt[n]{\prod_{j=1}^n a_{ij}}, \quad (3.1)$$

$$w_{\text{норм}} = w_i / \sum_{i=1}^n w_i \quad (3.2)$$

де W - компонента власного вектору матриці (середнє значення оцінок пріоритетності);

$W_{\text{норм}}$ - нормований вектор матриці попарних порівнянь (вектор пріоритетів);

a_{ij} – значення елементів матриці.

Оцінка узгодженості думок експертів здійснюється за формулами (3-5):

$$\lambda = \sum_{i=1}^n a_{ij} \cdot w_{\text{норм}i} \quad (3.3)$$

$$I_c = (\lambda - n)/(n - 1) \leq 0,2 \quad (3.4)$$

$$OC = I_c / I_{cc} \quad (3.5)$$

де λ – власне значення матриці;

I_c – індекс узгодженості;

I_{cc} – середнє значення індексу узгодженості (визначається за даними табл. 3.4);

OC - відношення узгодженості;

n – кількість критеріїв (альтернатив).

Таблиця 3.3

Середнє значення індексу узгодженості заходів

Розмір матриці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Середнє значення індексу узгодженості (I_{cc})	0	0	0,58	0,90	1,12	1,24	1,32	1,41	1,45	1,49

Результати розрахунку пріоритетності критеріїв вибору сценарію розвитку можна побачити на рисунку 3.2.

Фактор	Мета						$\lambda =$	IC	OC
	E1	E2	E3	E4	Wi	Wнорм			
E1	3	0,2	1,3	0,33	0,71	0,12		0,97	
E2	7	5	3	0,14	1,97	0,34		1,08	
E3	1	0,2	1	1	0,67	0,12			
E4	5	1	2,33	3	2,43	0,42			
Сума	16	6,4	7,63	4,48	5,783	1,00			

Рис. 3.2. Значення пріоритетності критеріїв при виборі сценарію розвитку ринку

На основі результатів розрахунків найбільш пріоритетним критерієм, що визначає сценарій розвитку валютного ринку, є «Балансування активів та зобов'язань» (E4).

Якщо значення індексу узгодженості менше 0,2, а відносна узгодженість менше 0,1, це свідчить про узгодженість думок експертів.

Наступним етапом є визначення пріоритетів альтернатив за кожним з критеріїв, яке представлено на рис. 3.3.

E1					E2				
	A1	A2	Wi	Wнорм		A1	A2	Wi	Wнорм
A1	1	3	1,73	0,63	A1	1	7	2,65	0,96
A2	0,33	3	1,00	0,37	A2	0,14	1	0,10	0,04
Сума	1,33	6	2,73	1,00	Сума	1,14	8	2,74	1,00
E3					E4				
	A1	A2	Wi	Wнорм		A1	A2	Wi	Wнорм
A1	1	3	1,73	0,48	A1	1	5	2,24	0,94
A2	0,33	5	1,85	0,52	A2	0,2	1	0,14	0,06
Сума	1,33	8	3,58	1,00	Сума	1,2	6	2,38	1,00

Рис. 3.3. Значення пріоритетності альтернатив за кожним з критеріїв

Відповідно до представленої ієрархії необхідно визначити найбільш ймовірний сценарій розвитку банківського ринку (альтернативи A1, A2) на основі таких критеріїв, як Хеджування (E1), Мінімізація нетрансакційних експозицій (E2), Валютні клозети (E3), Балансування активів та зобов'язань (E4).

Згідно з критерієм E1 «Хеджування» найвищий пріоритет має оптимістичний сценарій (0,63), за критерієм E2 «Мінімізація нетрансакційних експозицій» також переважає оптимістичний сценарій (0,96).

Щодо критерію E3 «Валютні клозети», найвищий пріоритет має песимістичний сценарій (0,52). За критерієм E4 «Балансування активів та зобов'язань» високий пріоритет має оптимістичний сценарій (0,94).

Пріоритетність сценаріїв розвитку за критеріями E1-E4 графічно представлено на рис.3.4.

Хоча за більшістю критеріїв найвищий пріоритет має оптимістичний сценарій, але за критерієм E3 переважає песимістичний сценарій. Тому потрібно розрахувати глобальний пріоритет альтернатив з урахуванням значимості критеріїв.

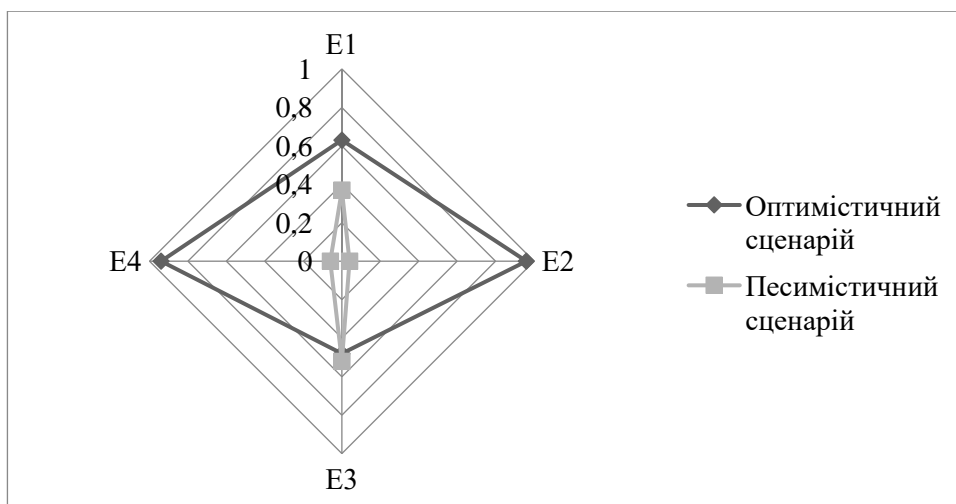

Рис. 3.4. Значення пріоритетів сценаріїв розвитку за критеріями E1-E4

Пріоритетніша альтернатива визначається шляхом множення матриці пріоритетів альтернатив за кожним критерієм на матрицю пріоритетів критеріїв.

Графічне відображення пріоритетності альтернатив також є необхідним. Приклад такого графічного представлення результатів показано на рисунку 3.5

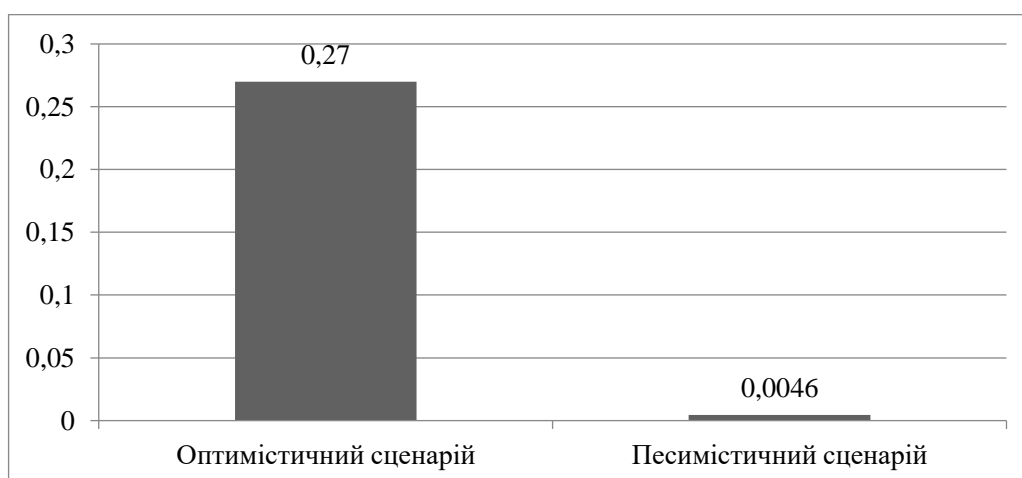

Рис. 3.5. Значення оцінки глобального пріоритету сценаріїв розвитку валютного ринку

Отже, використання експертного оцінювання альтернатив методом аналізу ієрархій дозволяє встановити пріоритетність альтернатив відповідно до обраних кількісних та якісних критеріїв.

Найбільш дієвими напрямками для мінімізації ризиків валютного ринку є економічна ситуація в країні, балансування активів та зобов'язань, і мінімізація нетрансакційних експозицій.

ВИСНОВКИ

Операції з іноземною валютою – одна із найважливіших складових діяльності банківської системи, тому особливу вагу варто зосереджувати на валютних ризиках, причинах їх реалізації та способах управління.

Реалізація валютних ризиків призводить до росту інфляції, зменшення надійної довгострокової ресурсної бази банків, що стає причиною ризику ліквідності та обмежує здатність банків виконувати роль фінансових посередників.

У 2022 році банківська система України пережила випробування на міцність у надзвичайно складних умовах, викликаних нападом росії та оголошенням воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 року.

З самого початку повномасштабної війни між росією та Україною ПриватБанк діяв як фінансовий захисник України, забезпечуючи неперервну роботу своїх електронних сервісів, мережі відділень та банкоматів у всіх населених пунктах, де не було безпосередньої загрози військових дій. Банк також прийняв ряд заходів для підтримки своїх клієнтів, відмовившись від значної частини свого прибутку.

Банк швидко пристосував більшість своїх бізнес та внутрішніх процесів до умов роботи під час воєнного стану, зокрема:

- відновив та налаштував роботи відділень там, де це було можливо. Якщо на початку березня працювало приблизно половина відділень, то до початку квітня понад 1000 відділень вже були активні на території України, за винятком тимчасово окупованих територій. Протягом війни банк в середньому щодня відкривав близько 80% відділень з загальної кількості понад 1200;
- оптимізував мережі банкоматів та терміналів з урахуванням умов в кожному регіоні, попиту клієнтів та можливості їхньої інкасації;

- інкасація працювала у всіх регіонах, де це було можливим. Маршрути інкасації оновлювались в залежності від поточних умов в регіоні, була налагоджена міжрегіональна інкасація та оптимізовано процес інкасації на місцях;
- на деокупованих територіях сервісна мережа та робота банку була відновлена, як тільки це стало можливим.

З початку війни банк успішно переніс дані до хмарного сервісу міжнародного оператора в надзвичайно короткі терміни, що зміцнює впевненість у його функціонуванні.

Під час енергетичних криз Банк забезпечує безперебійну роботу процесингу та платіжної інфраструктури (POS-термінали і банкомати), мережі критичних відділень в межах проєкту POWER BANKING. Проєкт передбачає створення, за ініціативи Національного банку, мережі банківських відділень, які надають клієнтам фінансові послуги навіть у разі тривалого блекауту. Це понад 1000 відділень різних банків, що забезпечені генераторами, касовою технікою, банкоматами, готівкою, додатковим персоналом та усім іншим необхідним обладнанням та каналами зв'язку для безперервної роботи за відсутності електрики.

Скасування відсотків за кредитами на картках, введення кредитних канікул для клієнтів, анулювання комісій для торгових підприємств та зняття готівки, а також усунення комісій за більшість видів платежів клієнтів призвели до зменшення доходів банку. Порівняно з 2021 роком, процентний дохід від кредитів для фізичних осіб та чистий комісійний дохід зменшилися на 13% та 12% відповідно.

На сьогоднішній день банк продовжує підтримувати економіку України, розвиваючи програми кредитування для сільськогосподарських виробників та критично важливих сфер для країни. Протягом 2022-2023 років видано кредитів на суму 43,8 млрд грн, що спричинило збільшення кредитного портфеля та процентних доходів від кредитів для юридичних осіб.

Незважаючи на роботу в умовах війни, підвищення витрат на забезпечення надійності інформаційних систем банку та переведення їх на хмарні сервіси, а також системні заходи для підтримки та захисту співробітників, банк залишався операційно ефективним, обмеживши всі витрати, які не є прямо пов'язаними із забезпеченням безперервності діяльності. В умовах зростання інфляції банк стримав зростання операційних витрат, яке обмежалося лише 5% (0,9 млрд. грн.), перш за все збільшення обумовили виняткові витрати в умовах війни, що за 2022 рік перевищили 1 млрд. грн. (підтримка персоналу, захист інформаційних систем, благодійність).

Отже, у цьому складному фінансово-політичному середовищі для забезпечення стабільної діяльності банківські установи повинні розвивати високоефективні стратегії та методи управління валютними операціями. Національний банк України, встановлює нормативи та вимоги щодо управління валютними ризиками для банківських установ. Банки повинні дотримуватися цих вимог та розробляти внутрішні процедури відповідно до регуляторних вимог. Перспективи управління валютними ризиками банківських установ залишаються великими і розвиваються разом із зростанням глобалізації та фінансової складності. Майбутня діяльність може фокусуватися на вдосконаленні методів аналізу ризиків, вивченні впливу кризових ситуацій на банківський сектор та розробці нових стратегій управління валютними ризиками. Важливим завданням залишається забезпечення стійкості та надійності банківської системи України в умовах війни, а згодом у після воєнний період.

Аналіз валютних ризиків свідчить, що всі валютні ризики банківської системи України взаємопов'язані між собою та є похідними один від одного. Заходи, пов'язані з фіксацією валютного курсу, та валютні обмеження були цілком виправданими, й компенсували валютні ризики, які могли завдати значної шкоди монетарній та фінансовій стабільності.

Під час військового стану значні валютні інтервенції Національного банку України, починаючи з вересня 2022 року, покривалися фінансовою допомогою від міжнародних партнерів, що дозволило зберегти та примножити золотовалютні резерви. Зменшення чутливості валютного ринку до ситуативних факторів та зниження безпекових ризиків дозволило НБУ поступово повертатися до плаваючого курсоутворення та режиму валютної лібералізації. Майбутнє входження України до Європейського Союзу, та, у перспективі, до зони євро має значно мінімізувати валютні ризики.

Для АТ КБ «ПриватБанк» запропоновано такі напрями для зменшення валютних ризиків як хеджування, балансування активів та зобов'язань, мінімізація нетрансакційних експозицій, валютні клозети. Моделювання цих заходів показало високу ефективність для мінімізації ризиків валютного ринку та економічної ситуації в країні, балансування активів та зобов'язань і мінімізації нетрансакційних експозицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арчер М.Д. Трейдинг на валютному ринку для початківців / М.Д. Арчер. – *Альпина Паблішер*, 2016. – 464 с.
2. Асоціація банків України : офіційний сайт. URL : aub.org.ua (дата звернення : 08.10.2022).
3. Береславська О. Девальвація гривні та спричинені нею виклики для України. *Вісник Національного банку України*. 2020. № 2. С. 26-33.
4. Бідник Н.Б. Валютне регулювання та валютний контроль / Н.Б. Бідник // *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка»*. – 2017. – № 739. – С. 189–194.
5. Бобко Л.О. Проблеми становлення та розвитку системи адміністрування в Україні: Державне управління удосконалення та розвиток. 2018. № 5.
6. Бодрова Н.Є. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н.Є. Бодрова // *Вісник СумДУ. Серія «102 Економіка»*. – 2016. – № 1. – С. 102–114.
7. Боришкевич О.В. Чинне валютне законодавство України та нормативноправові акти валютного регулювання і контролю. Наукові праці НДФІ. 2018., №2, С. 28 – 32.
8. Валютний ринок. НБУ: веб сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/cash-currency-market> (дата звернення 20.02.2024).
9. Васильченко З. М. Фінансова консолідація як сучасна тенденція розвитку банківського бізнесу. *Світ фінансів*. №3 (8). С. 60-70.
10. Вахненко Т. Визначальні фактори формування обмінних курсів. *Вісник Національного банку України*. 2019. № 8. С. 31-36.
11. Веріга Г.В. Критичний огляд категорій валютного ринку та аналіз підходів до його регулювання: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2015, №1, С.34 – 55.

12. Волкова Н. І., Мухіна А. С. Фінансові ризики банку: оцінка та механізм нейтралізації. *Modern Economics*. 2020. № 22 (2020). С. 6-12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-01).
13. Волохова Л.Ф., Мітіна Д.Є. Валютний ризик банку та методи управління ним. *Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference*. 2022. С. 451–460.
14. Глухова В.І., Крот Л.М., Онищенко О.В., Козирева А.В., Кравченко Х.В. Моделювання в системі управління валютними ризиками банку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2023. Вип. 3 (109). URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/195/183> (дата звернення: 02.10.2023).
15. Гончар А.Є. Валютний ринок України як складовий сегмент світового фінансового ринку: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавр; спец.: 056 - Міжнародні економічні відносини. Суми: СумДУ, 2020. 54 с.
16. Грудзевич У. Ліквідність та прибутковість банківської системи України у воєнний час. Сучасна парадигма публічного управління: Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (10-12 листопада 2022 р.) / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А.В. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2022. С. 712-717.
17. Дідур С.В., Глухова В.І., Козирева А.В., Кравченко Х.В. Аналіз та оцінка валютних ризиків банку. *Modern Economics*. 2022. № 35.
18. Дячек В.В. Аналіз ефективності методів валютного регулювання у сучасних умовах міжнародної економічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017, №24, С.22 – 25.
19. Житар М. О., Ананьєва Ю. В. Особливості управління фінансовими результатами діяльності банківських установ. *Економічний вісник університету*. 2019. № 40. С. 134–140.
20. Жукова Є.О. Шляхи підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення основних видів публічного адміністрування ресурс.

Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Юридичні науки. 2022. № 5. С. 22–25.

21. Іванов Ю.А. FOREX: навч. посіб. / Ю.А. Іванов. URL: https://traderslib.ru/forex_basics.php?book=forex_tutorial (дата звернення 20.03.2024).

22. Ковальчук Т. Чому монетарна політика НБУ протидіє національним інтересам? URL : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/ekonomika/prokonserpciyureformibankivskoyi-sistemi-do-2020-roku> (дата звернення 12.02.2024)

23. Козій Н. Стан банківської системи України в умовах війни : криза чи стійкість. Фінанси, економіка, право vs війна : збірник тез Міжнародного конгресу (м. Ірпінь, 27 квітня 2022 р.). (с.652-655). Ірпінь : Державний податковий університет.

24. Коломієць Д.І. Розвиток валютного ринку України : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра : спец. 292 Міжнародні економічні відносини. Суми : Сумський державний університет, 2021. 40 с.

25. Коляда Т.А. Вплив валютної політики на економічний розвиток України. *Modern Economics*. 2019, №14, С.97 – 101.

26. Косова Т. Д., Терещенко О. В. Поведінковий підхід до регулювання економічних процесів на валютному ринку та їх моделювання. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 47–52.

27. Краус, К. М., Краус, Н. М., & Манжура, О. В. Інструменти та механізми регулювання валютного ринку в умовах інституціональних змін національної економіки. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2022. 2(10), С. 4-18.

28. Кредити надані Національним банком на строк більше 30 календарних днів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/loans-over-30-days> (дата звернення: 25.05.2023).

29. Крупко Я.М. Деякі питання вдосконалення валютного законодавства України. Підприємство, господарство і право. 2018. № 8. С. 149–152.
30. Кузнецов А. М., Деркач Ю. Б. Характеристика методів регулювання валютних ризиків банків. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_24/2/18.pdf (Дата звернення: 17.05.2021)
31. Лагутін В. Д.; Журба О. М. Фінансово-інвестиційні ефекти валютної лібералізації в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2018. 2: 53-56.
32. Лактіонова О.А. Управління фінансовими ризиками : навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
33. Лисенко О. Укрсіб, Універсал, Приват та інші: банки, які здивували своїми результатами за 2022 рік. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/articles/ukrsib-universal-privat-i-drugie-banki-kotorye-udivili-svoimi-rezultatami-za-2022-god/> (дата звернення: 25.05.2023).
34. Лука К. Торгівля на світових валютних ринках / К. Лука; пров. Г. Агасандян. URL: <https://altairbook.com/books/745529174-torgovlya-na-mirovyh-valyutnyh-rynках.html> (дата звернення 20.03.2024).
35. Макаренко Ю. П., Вітер К. О. Аналіз сучасного стану та тенденцій функціонування валютного ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №2. С. 42-49.
36. Маслак Н.Г. Теоретичні аспекти ефективності банківської діяльності та її оцінки Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Фінанси і кредит. 2019. № 2 (27). С. 57-62.
37. Михайлів З.В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції / З.В. Михайлів, З.П. Гаталяк, Н.І. Горбаль. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2016. 244 с.
38. Нацбанк знову підвищив вимоги до резервів банків за коштами на рахунках фізосіб. URL:

https://biz.censor.net/news/3402539/natsbank_znovu_pidvyschyv_vymogy_do_rezerviv_bankiv_za_kosh-tamy_na_rahunkah_fizosib

39. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку в державному секторі 134 «Фінансові інструменти» від 18.05.2023 № z0902-12.

40. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2024).

41. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» : URL:<http://privatbank.ua/>

42. Пахомова І.Г. «Фінансовий ринок» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»: конспект лекцій з дисципліни. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2019, 123с.

43. Пернарівський О. В. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків. *Вісник Національного банку України*. № 4. С. 44-58.

44. Примостка Л. О. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти: монографія. : КНЕУ, 2010. 263 с.

45. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 Верховна Рада України : [сайт] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

46. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 1 квітня 2022 року № 2180-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2180-20#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

47. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція НБУ від 28.08.2001 № 368 із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 25.05.2022).

48. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року м. Київ № 18 URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 25.05.2022).

49. Ребрик М. А. Управління структурними компонентами валютного ризику банку. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. *Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція: збірник наукових праць*. Львів, 2012. Вип. 2 (76). С. 310-316.

50. Річний звіт АТ «Приватбанк» за 2021 рік : / офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – URL:<http://privatbank.ua>

51. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2020 рік : / офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – URL:<http://privatbank.ua>

52. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2022 рік : / офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – URL:<http://privatbank.ua>

53. Стремецька Н. М. Методи управління валютним ризиком банку. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_2/106-11.pdf (дата звернення : 20.10.2022).

54. Українці у 2022 році збільшили вклади у банках на 30%. URL: <https://news.finance.ua/ua/ukrainci-u-2022-roci-zbil-shyly-vklady-u-bankah-na-3>.

55. Шараєвський Д. В. Ефективність діяльності банківської системи як запорука сталого економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 83–85

56. Яременко І.І. Ефективність публічного управління та адміністрування: проблеми та напрями вдосконалення процесів оцінювання. *Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development*. 2022. №. 1. С. 49-56 .

ДОДАТКИ

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Примітки, подані на сторінках 6-96 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на оплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер фінансів

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	2022 рік	2021 рік
Прибуток за рік	30 198	35 050
Інший сукупний дохід		
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Фінансові інструменти що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(14 138)	(1 758)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(119)	(32)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки	3 453	-
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	(207)	(2)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Будівлі та земля:		
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки	34	(32)
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу	(6)	6
Загальна сума іншого сукупного доходу	(10 984)	(1 818)
Загальна сума сукупного доходу	19 214	33 232

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як рекласифіковано)	31 грудня 2019 (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 834
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 116
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 644
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 680	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 698	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Напоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		491 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 706	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрастами фінансової гарантії		373	329	250
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	208 060	208 060	208 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціями		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(690)
Резерви та інші фонди банку	16	9 895	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 685)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		491 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Ю. Самаріна
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як рекласифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020
Прибуток за рік		35 050	24 302
Інший сукупний дохід			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(1 758)	(1 649)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(32)	(8)
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу		(2)	(6)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі та земля:			
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки		(32)	139
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу		6	(25)
Загальна сума іншого сукупного доходу		(1 818)	(1 549)
Загальна сума сукупного доходу		33 232	22 753

Затверджено та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер